

Psalm 10

1 HEERE, waarom blijft U van verre staan? Waarom verbergt U Zich in tijden van benauwdheid?

Volgens de meeste uitleggers (en Bijbelvertalers) is Psalm 10 het vervolg van Psalm 9, en heeft Psalm 10 daarom geen opschrift. Psalm 10 is dan evenals Psalm 9 een psalm van David. De dichter roept tot de HEERE vanwege het onrecht dat er op aarde plaatsvindt. Met zijn lied vertolkt hij de roep van alle gelovigen tot de HEERE, om in te grijpen en een einde te maken aan het kwaad. Maar door sommige regels van de psalm wordt de indruk gewekt, dat de dichter spreekt over een *specifiek* kwaad: Aanslagen die heidenvolken plegen in het land Israël (Psa. 10:8,16). Het gebed van alle gelovigen en de specifieke roep van Israël hebben betrekking op de komst van het messiaanse rijk (“Uw koninkrijk kome”). Wanneer de oordeelsdag aanbreekt zullen de volken geweld plegen in het land dat de HEERE toebehoort. Het zal de tijd zijn van “Jakobs benauwdheid” (Jer. 30:7, Dan. 12:1), een unieke periode van “grote verdrukking” (Matth. 24:21). Dan zullen de gelovige Israëlieten de HEERE aanroepen. En dan zal Hij verschijnen om een eind te maken aan het onrecht: allereerst in Israël en uiteindelijk in de hele wereld.

2 Fel en hoogmoedig achtervolgt de goddeloze de ellendige. Laat hen gegrepen worden in de listige plannen die zij bedacht hebben!

De dichter is verontrust over wat hij op aarde ziet gebeuren. Mensen die met God geen rekening houden achtervolgen weerloze slachtoffers. Ze kunnen dit ogenschijnlijk ongestraft doen. Het lijkt erop alsof zij alle macht in handen hebben. En ze hebben listige plannen beraamd om de resterende hulpelozen¹ uit de weg te ruimen (vgl. Openb. 12:3,13,17). In overeenstemming met de wet van Mozes (Exod. 21:23-25, Lev. 24:17-22, Deut. 19:16-21) vraagt de psalmist, of God het kwaad dat zij beramen, op hun eigen hoofd wil laten neerkomen. Laat ze in hun eigen strik worden gevangen, laat ze terechtkomen in de kuil die ze voor een ander hebben gegraven! (vgl. Psa. 7:16, 9:16; Spr. 5:22). De HEERE heeft immers voorzegd dat dit lot de vijandige volken uiteindelijk zal treffen (Psa. 9:16).

3 Want de goddeloze beroemt zich over zijn hartenwens; hij zegent de hebzuchtige, hij lastert de HEERE.

¹ Het Hebreeuwse woord dat als “ellendige” is vertaald, betekent letterlijk: de mens die door de omstandigheden wordt terneergeslagen: de verdrukte, nederige, onaanzienlijke, behoeftige en arme. Het Nederlandse woord “ellendig” is wellicht een verbastering van het woord “uitlandig”. De ellendige is de statenloze en daarmee de rechteloze, of, in geestelijke zin, de mens die beseft dat hij in de tegenwoordige boze eeuw “geen blijvende stad” heeft (Hebr. 13:14).

De dichter vervolgt zijn lied met een beschrijving van de motieven van de tegenstander. Het is zijn “hartenwens” (in het Hebreeuws staat hier: “de wens van zijn ziel”) om alle “ellendigen”, dat wil zeggen: alle weerloze mensen, te vervolgen en zich hun bezittingen toe te eigenen. Deze goddeloze streeft naar de totale uitroeiing van het volk van God. Wat dit volk bezit wil hij in bezit nemen (vgl. Openb. 13:7). Hij prijst ieder die aan dit streven meewerkt, en hij zegent elke moordenaar die een “ellendige” heeft weten te grijpen. Hij lastert de HEERE (vgl. Openb. 13:5-6). Een God die zich via een bepaald volk aan de mensheid heeft geopenbaard, bestaat er volgens hem niet. Het geloof in zo’n God vindt hij verachtelijk. Het belemmert de mens in zijn ontwikkeling. Het maakt mensen zwak en afhankelijk. De ware mens is sterk, en de hoogste macht berust bij wie over de meeste wapens beschikt. Het geloof in een almachtige Schepper is onzin.

4 De goddeloze, met zijn neus trots omhoog, onderzoekt niet. Al zijn gedachten zijn: Er is geen God!

Psa. 10:4 geeft een definitie van het begrip “goddeloze”. Een goddeloze is een mens die er in al zijn gedachten van uitgaat, dat er geen God is. Volgens Psa. 14:1 en Psa. 53:2 zegt “de dwaas in zijn hart: Er is geen God”. De goddeloze is een dwaas omdat hij “niet onderzoekt”. Hij veracht de Bijbelse profetie waarin zijn eigen optreden is aangekondigd en zijn eigen einde is voorzien. Hij is niet op zoek naar wijsheid, want hij meent de werkelijkheid volstrekt te kennen. Hij acht zich hoog verheven boven iedere “ellendige” die nog in een God gelooft. Zulke stakkers klampen zich vast aan een fabeltje, maar hij weet hoe de wereld in elkaar zit. Het recht behoort toe aan de sterkste! De mens is volgens hem geen schepsel van God. De mens heeft zijn toekomst zelf in de hand. De toekomst van de mensheid wordt bepaald door wat mensen beslissen en doen. Op de menselijke cultuur en samenleving kan alleen de mens zich maar beroemen.

5 Zijn wegen bezorgen te allen tijde verdriet. Uw oordelen gaan hem te hoog, hij houdt ze ver van zich; al zijn tegenstanders blaast hij weg.

Vers 5 is door Bijbelvertalers op uiteenlopende manieren weergegeven. De Statenvertaling en de HSV zeggen, dat de “wegen” van de goddeloze zijn naaste voortdurend verdriet bezorgen. De Concordant Literal Version (CLV) gaat ervan uit dat hij de Schepper voortdurend tergt. In die vertaling staat: “Oneerbiedig zijn de wegen van hem te allen tijde”. Volgens andere vertalingen hebben de praktijken van de goddeloze altijd succes. De Nieuwe Vertaling (NBG51) zegt: “Zijn wegen zijn voorspoedig te allen tijde”. In de kanttekeningen in de Statenvertaling wordt opgemerkt, dat het Hebreeuwse woord dat in Psalm 10:5 wordt gebruikt, “barensmart” of “geboortepijn” kan aanduiden. Vanwege dat feit zou vers 5 verschillende dingen kunnen betekenen. Ofwel de wegen van de goddeloze

veroorzaken smart bij de HEERE en Zijn schepping, vergelijkbaar met de barensweeën van een vrouw tijdens haar bevalling. Of de wegen van de goddeloze slagen altijd. Wat hij zich voorneemt, gelukt hem uiteindelijk – zoals de weeën van een vrouw uiteindelijk tot de geboorte van een kind leiden.

In de HSV luidt het slot van het vers: “Uw oordelen gaan hem te hoog, hij houdt ze ver van zich. Al zijn tegenstanders blaast hij weg”. De NBG51 heeft: “Uw gerichten zijn hem te hoog, hij blaast tegen allen die hem benauwen”. En de CLV zegt: “Uw oordelen zijn voor hem ingetrokken. Al zijn vijanden – hij blaast op ze”.

De zin van vers 5b is vermoedelijk, dat de goddeloze zijn kwade praktijken ongehinderd kan voortzetten. God lijkt hem niet te straffen. Wie zich tegen hem verzet, wordt uit de weg geruimd, weggejaagd of door middel van laster en bedreiging in het gareel gehouden. Zijn oorlogvoering tegen de “ellendigen” heeft succes (vgl. Openb. 13:7 en 10).

6 Hij zegt in zijn hart: Ik zal niet wankelen, want van generatie op generatie zal mij geen onheil treffen.

Omdat de handelwijze van de goddeloze succes heeft (Psa. 10:5), aangezien God voorlopig nog niet ingrijpt (Psa. 10:5), en omdat de goddeloze niet onderzoekt (Psa. 10:4) zegt deze dwaas in zijn hart: “Ik zal niet wankelen”. Zoals het nu gaat, zal het altijd blijven gaan, want: “Er is geen God!” (Psa. 10:4). Zelfs mijn kinderen en kleinkinderen en achterkleinkinderen zullen nog voorspoed hebben. De toekomst is aan ons!

7 Zijn mond is vol vervloeking, bedrog en list, onder zijn tong is kwaad en onrecht.

Voor zijn strategie om de “ellendigen” te overwinnen maakt de goddeloze in de eerste plaats gebruik van propaganda. Hij verspreidt desinformatie over de mensen die hij kwaad wil doen. Ze worden afgeschilderd als de bron van alle problemen in de wereld: een schadelijke pest die te vuur en te zwaard moet worden bestreden. Wat de goddeloze over zijn slachtoffers zegt, is grotendeels onwaar, maar het is listig bedacht. De vervloeking van de goddeloze is erop gericht om een negatief beeld van zijn slachtoffers te doen ontstaan, en om het publiek te doen instemmen met economische, politieke of militaire actie die tegen die slachtoffers is gericht. De listig bedachte onwaarheden van de goddeloze zijn bedoeld om het kwaad en het onrecht, dat hij de “ellendigen” wil aandoen, in de ogen van buitenstaanders te rechtvaardigen.

Wat de apostel Paulus in Rom. 3:14 over alle mensen zegt: “Hun mond is vol vervloeking en bitterheid”, is waarschijnlijk een citaat uit Psa. 10:7. Kinderen van God zijn door de Geest van het leven van de wet van de zonde vrijgemaakt (Rom.

8:2), maar bij goddelozen kan de tong ongehinderd zijn gang gaan, met bijzonder kwalijke gevolgen.

8 Hij ligt in een hinderlaag in de dorpen, op verborgen plaatsen doodt hij de onschuldige, zijn ogen loeren op de arme.

9 Hij ligt in een hinderlaag op een verborgen plaats, zoals een leeuw in zijn schuilplaats; hij ligt in een hinderlaag om de ellendige te overvallen, hij overvalt de ellendige als hij hem in zijn net trekt.

Uit Psa. 10:8 blijkt, dat de goddeloze waarover de psalmist spreekt, zijn slachtoffers treft door in het gebied waar die slachtoffers wonen aanslagen te plegen. Hij verstopt zich op “verborgen plaatsen”, wat vermoedelijk wil zeggen: buiten de bebouwde kom, in een bos of in een rotskloof, op plekken waar noch hijzelf noch het misdrijf dat hij wil plegen door anderen kan worden gezien. Dan wacht hij tot er een “onschuldige”, “arme” en “ellendige” voorbijganger aankomt. Vanuit zijn schuilplaats loert hij naar slachtoffers, en hij komt alleen naar buiten als dat slachtoffer hulpeloos is en zichzelf niet kan verdedigen. Zoals een leeuw loert op prooi, zo loert hij op mensen die hij schade wil toebrengen. Als er een geschikt slachtoffer aankomt, “trekt hij hem in zijn net”, zoals een jager vogels vangt in zijn klapnet. Dan vermoordt hij zijn slachtoffer – een onschuldig mens, die hem geen enkel kwaad heeft gedaan – omdat hij de groep waartoe dat slachtoffer behoort haat en wil verdelgen. De praktijken die de psalmist schetst, doen denken aan de handelwijze van een struikrover of een terrorist.

10 Hij duikt neer, hij bukt zich, en de arme valt in zijn sterke poten.

In vers 10 handhaaft de dichter zijn beeldspraak waarin de goddeloze met een leeuw wordt vergeleken. Zoals een leeuw zich op zijn prooi stort, zo duikt de goddeloze neer op de onschuldige “ellendige” die hij in de val heeft weten te lokken. Het slachtoffer “valt in zijn sterke poten”; het kan zich niet verdedigen en het wordt omgebracht.

11 Hij zegt in zijn hart: God heeft het vergeten, Hij heeft Zijn aangezicht verborgen, Hij ziet het in eeuwigheid niet.

Vers 11 begint op dezelfde manier als vers 6. De dichter beschrijft wat de goddeloze “in zijn hart zegt”. In vers 6 werden de gedachten van de goddeloze over zichzelf genoemd, terwijl vers 11 uiteenzet wat de goddeloze denkt over God. De inhoud van vers 11 kan niet letterlijk worden opgevat. De goddeloze meent niet dat God vergeetachtig is, zich verborgen houdt en vanuit Zijn schuilplaats niet waarneemt wat er op aarde gebeurt, want: “Al zijn gedachten zijn: Er is geen God!” (Psa. 10:4). Voor “in eeuwigheid” staat in het Hebreeuws “le netsach”, dat wil zeggen: “voortdurend”. De goddeloze zegt in zijn hart: “God vergeet alles, Hij

komt nooit opdagen, Hij ziet nooit iets – want Hij bestaat niet”. Vers 11 is spottend bedoeld.

12 Sta op, HEERE God, hef Uw hand op, vergeet de ellendigen niet.

In Psa. 10:2 had de dichter met betrekking tot de vijanden gebeden: “Laat hen gegrepen worden in de listige plannen die zij bedacht hebben!” Nu vraagt hij de HEERE opnieuw om in te grijpen, Zijn “hand op te heffen”, en aan de praktijken van de goddeloze een eind te maken. Het is toch niet mogelijk, dat de Rechter van hemel en aarde het onrecht voor altijd laat bestaan, en het lot van de onschuldige slachtoffers voorgoed is vergeten? Wat de HEERE volgens de dichter gaat doen wanneer Hij Zijn hand opheft, wordt in vers 15 beschreven.

13 Waarom lastert de goddeloze God? Waarom zegt hij in zijn hart: U zult geen rekenschap eisen?

Aan het begin van zijn lied stelde de dichter een “waarom” vraag aan de HEERE: “Waarom blijft U van verre staan? Waarom verbergt U Zich in tijden van benauwdheid?” (Psa. 10:1). De vraag die hij nu stelt, komt op hetzelfde neer: “Waarom laat U de goddeloze maar doorgaan met lasteren? Hoe is het mogelijk dat hij keer op keer, na elke onrechtvaardige daad die hij begaat, in zijn hart kan blijven zeggen: God zal nooit rekenschap van mij eisen?”

14 Ú ziet het wél, want U aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geeft; op Ú verlaat de arme zich, U bent geweest een Helper van de wees.

De dichter is er van overtuigd dat God het kwaad wél ziet, dat niets aan Zijn aandacht ontsnapt, dat Hij de moeite en het verdriet van de mensheid aanschouwt. Daarom namen de gelovigen in Israël het recht nooit in eigen hand, maar gaven het onrecht dat anderen hun aandeden, in de hand van de Schepper en keken uit naar het moment waarop Hij zich over hen zou ontfermen. Zij beseften, dat de wraak toekomt aan de HEERE, en dat Hij het zal vergelden (Rom. 12:19). Davids eigen handelwijze was daarvan een goed voorbeeld. Hoewel hij volstrekt onschuldig was, ontpopte koning Saul zich als zijn bittere vijand die hem jarenlang achtervolgde en hem bij meerdere gelegenheden trachtte te vermoorden. Maar toen David kans kreeg om zich op Saul te wreken, wat minstens twee keer gebeurde, zag hij daar vrijwillig van af, en gaf zijn vijand over in de hand van de HEERE. En de HEERE had David uiteindelijk verlost uit de hand van al zijn vijanden en aan hem het koningschap over Israël toevertrouwd. In de geschiedenis van Israël heeft God zich geopenbaard als de helper van de arme en de wees, de mensen die geen aardse helpers hebben – alleen al door de voorschriften die Hij in Zijn wet ten aanzien van armen en wezen heeft gegeven. Maar áls God al het kwaad ziet, en blijkens Zijn eigen wet de Helper is van de hulpelozen – hoe is het

dan mogelijk, dat Hij de goddeloze het ene misdrijf na het andere laat begaan, zonder in te grijpen, de overtreder te vonnissen en het begane onrecht recht te zetten?

15 Breek de arm van de goddeloze en de kwaaddoener, eis rekenschap van hem over zijn goddeloosheid, tot U er niets meer van vindt.

Omdat de dichter het rechtvaardig karakter van de HEERE kent, zowel uit eigen ervaring als op grond van de Schrift, richt hij een hartstochtelijke oproep tot de Schepper om aan het aardse kwaad een eind te maken. “Breek de arm van de goddeloze en de kwaaddoener” betekent: Ontwapen hem, maak een eind aan zijn macht. “Eis rekenschap van hem over zijn goddeloosheid” betekent niet alleen: Straf hem, maar ook: Houd afrekening met hem, confronteer hem met zijn houding en zijn daden, vraag verantwoording van hem. “Tot u er niets meer van vindt” heeft betrekking op het woord “goddeloosheid”. Laat er na het ingrijpen van U van de goddeloosheid van de goddeloze en de kwaaddoener niets meer zijn overgebleven.

16 De HEERE is Koning, eeuwig en altijd; de heidenvolken zijn uit Zijn land verdwenen.

In de Hebreeuwse Schriften wordt op vele plaatsen gezegd, dat de HEERE in alle eeuwen van de wereldgeschiedenis regeert (Psa. 29:10, 145:13, 146:10; Jer. 10:10; Klaagl. 5:19; Dan. 4:3, 6:27) en dat het wereldgebeuren Hem nooit uit de hand loopt – ook al begrijpen wij niet waarom bepaalde dingen door Hem worden toegelaten (Klaagl. 5:20) of moeten plaatsvinden (Pred. 3:11). In het Nieuwe Testament wordt de HEERE daarom de “Koning der eeuwen” genoemd (1 Tim. 1:17). Hoe hevig de “watervloed” van de volkerenzee ook tekeer gaat, de HEERE troont erboven (Psa. 29:10). Wanneer Zijn toorn uiteindelijk ontbrandt, zullen de volken niet tegen Zijn boosheid bestand blijken te zijn (Jer. 10:10).

Psalm 10:16 is misschien vervuld op een moment in de geschiedenis waarbij er aan de inval van de buurvolken, of de strooptochten van vijandige roversbenden in het land Israël een einde werd gemaakt. Maar wie de hele tekst van de psalm in beschouwing neemt, ontdekt dat dit vers een diepere betekenis heeft. De psalmist zag uit naar een tijd waarin geen enkele “aardse sterveling” nog ooit geweld zou bedrijven (Psa. 10:18) en waarin zelfs God, die alles ziet, op aarde geen spoor van goddeloosheid meer zou aantreffen (Psa. 10:15). Daaruit blijkt, dat de dichter het oog had op de tijd na het gericht, waarin de “aarde vol zal zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt” (Jes. 11:9, Hab. 2:14). De tijd waarvan de HEERE ook heeft gezegd: “Dan zullen ze [de ‘schapen’ van Israël] weten dat Ik de HEERE ben, wanneer Ik de stangen van hun juk breek en ze red uit de hand van hen die zich door hen lieten dienen. *Ze zullen niet meer tot een prooi*

zijn voor de heidenvolken, en de wilde dieren van de aarde zullen ze niet meer verslinden, maar ze zullen onbezorgd wonen en niemand zal ze schrik aanjagen” (Ezech. 34:27-28). Het gaat om de tijd waarin de Messias is verschenen, “de aarde heeft geslagen met de roede van Zijn mond en met de adem van Zijn lippen *de goddeloze heeft gedood*” (Jes. 11:4).

17 U hebt de wens van de zachtmoedigen gehoord, HEERE, U zult hun hart versterken, Uw oor zal er acht op slaan, 18 om de wees en de verdrukte recht te doen.

Uit Psa. 10:17 blijkt, dat de “ellendigen” en de “armen”, waarover de psalmist in eerdere verzen had gesproken, ook de “zachtmoedigen” zijn: de mensen die het recht niet in eigen hand nemen, maar hun lot, en al hun moeite en verdriet geven in de hand van de HEERE (Psa. 10:14). Het gebed van alle mensen, die uitzagen naar de komst van het rijk van hun Vader, is beslist gehoord en zal eens worden verhoord. Want Christus Jezus, onze Heer, heeft in de bergrede gezegd: “Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven” (Matth. 5:5). Niet aan goddelozen is de “komende wereld” (of “het toekomstige aardrijk”) beloofd waarvan de apostelen hebben gesproken (Heb. 2:5), maar aan de Messias en aan de zachtmoedigen, die nu nog de grote verliezers zijn (vgl. Psa. 10:6). Op dit moment versterkt de HEERE het hart van de zachtmoedigen door de beloften uit Zijn woord, en in de toekomst zal Hij “de wees en de verdrukte recht doen”. Eens zal de Almachtige Zijn “grote kracht ter hand nemen en Koning worden” (Openb. 11:17). Dan zal het tijdstip zijn gekomen “voor de doden om geoordeeld te worden, en om het loon te geven aan Gods dienstknechten, de profeten, en aan de heiligen en aan hen die Zijn naam vrezen, de kleinen en de groten, en om hen te vernietigen die de aarde vernietigden” (Openb. 11:18).

18b Dan zal een aardse sterveling voortaan geen geweld meer bedrijven.

Voor “een aardse sterveling” staat in het Hebreeuws letterlijk: “een sterveling uit de aarde”, een vergankelijk schepsel dat uit de aarde is voortgekomen, een hoopje stof dat na korte tijd tot stof terugkeert. De psalmist zag vooruit naar een tijdperk waarin zulke sterfelijke wezens nergens meer geweld zouden bedrijven. Over dat tijdperk is ook geprofeteerd door Jesaja, die in opdracht van God heeft gezegd: “Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt” (Jes. 11:9).

In zijn postuum uitgegeven notities bij de Psalmen schreef ds. H. Bultema over Psalm 10: “We moeten beseffen dat het Gods eer is om een zaak te verbergen (Spr. 25:2). Hij verborg Zijn beloofde Zoon vierduizend jaar lang. Toen Die kwam, verborg Hij Hem negen maanden onder Maria’s hart. Toen verborg Hij Hem dertig

jaar lang in het bergdorpje Nazareth. Aan het kruis verborg Hij Hem in duisternis. Hij verborg Hem gedurende drie dagen in het graf. De wereld zag Hem nooit als de Opgestane Heer. Hij is nu voor bijna tweeduizend jaar verborgen geweest, en dat zal zo blijven tot de dag van Zijn Openbaring. Juist om *die* dag gaat telkens opnieuw de roep uit: “Waarom verbergt U Zich?” (vs.1,12,13). Op die dag zal Hij de Helper van alle aardse hulpelozen en ongelukkigen blijken te zijn. Tot die dag zullen de goddeloze in hun trots de armen vervolgen (vs. 1-4; Rom. 3:14)².

Anderhalve eeuw eerder schreef ds. J.J. Le Roy: “Er is een gelukkige tijd te verwachten, waarin God bijzonder en zichtbaar op aarde zal regeren en den volken regt doen: dan zal Hij de goddeloozen oordeelen en verdelgen door vreeselijke strafgerigten en de vromen over hunne verdrukkers doen zegepralen, en een bestendig en ongestoord geluk op het aardrijk, dat zij alleen bezitten zullen, doen genieten... Ja, er is eene opstanding althans der vromen te verwachten, waardoor ook zij, die reeds lang gestorven waren, in dezen gelukkigen toestand zullen kunnen deelen, en dáár de vergoeding vinden voor de hier uitgestane rampen en geledene smarten”³.

Zo is het inderdaad. Het goede nieuws dat in bijna iedere Psalm wordt verkondigd, houdt in dat het koninkrijk van God zal komen.

* * * * *

² Harry Bultema, *Brief Notes on Psalms*. Devotional Musings and Meditations. Grand Rapids, MI: Grace Publications, 1989, p.16-17.

³ In: *Beschouwing der voorzeggingen des Ouden en Nieuwen Testaments, betreffende het nog toekomstige*, in overeenstemming met elkander en met de Openbaring van Johannes. Amsterdam: Hoogkamer en Höveker, 1846, hoofdstuk 2.